HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ת"ש דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה הכי קאמר דם שנטמא וזרקו א] בין בשוגג בין במזיד נטמא בשוגג הורצה במזיד לא הורצה: **מתני'** א) נטמאו שיריה נשרפו שיריה אבדו שיריה כמדת ר' אליעזר א כשירה וכמדת רבי יהושע פסולה: **גמ'** אמר רב והוא ב שנטמאו כל שיריה אבל מקצת שיריה לא קא סלקא ב] דעתך נטמא אין אבוד ושרוף לא מאי קסבר אי קסבר שיורא מילתא היא אפילו אבוד ושרוף נמי אי קסבר שיורא לאו מילתא היא ג] ונטמא מאי טעמא דמרצה ציץ אי הכי כל שיריה נמי לעולם קסבר שיורא מילתא היא ונטמא ג והוא הדין לאבוד ושרוף והאי דקאמר נטמא רישייהו נקט ב)כדתני' רבי יהושע אומר ד כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אינו זורק את הדם ה ובעולה אפי' כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שכולה כליל ובמנחה אפי' כולה קיימת לא יזרוק מנחה מאי עבידתה אמר רב פפא מנחת נסכים ד] ס"ד הואיל ובהדי זבח קא אתיא כגופיה דזיבחא דמיא קמ"ל מנהני מילי אמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל ומטו בה משום רבי יהושע בן חנניא אמר קרא 1 והקטיר החלב לריח ניחוח לה' חלב ואע"פ שאין בשר ואשכחן חלב יותרת ושתי כליות מנלן דקתני ובמנחה אפילו כולה קיימת לא יזרוק מנחה הוא דלא יזרוק הא יותרת ושתי כליות יזרוק מנלן רבי יוחנן דידיה אמר לריח ניחוח כל שאתה מעלה לריח ניחוח ואיצטריך למכתב חלב ואיצטריך למיכתב לריח ניחוח דאי כתב חלב הוה אמינא חלב אין יותרת ושתי כליות לא כתב רחמנא ריח ניחוח ואי כתב רחמנא לריח ניחוח הוה אמינא אפילו מנחה כתב רחמנא חלב: **מתני'** ג) ו שלא בכלי שרת פסול ורבי שמעון מכשיר הקטיר קומצה פעמים כשרה: **גמ'** ד)אמר ה] רבי יהודה בריה דרבי חייא מאי טעמא דר' שמעון אמר קרא 2 קדש קדשים היא כחטאת וכאשם בא לעובדה ביד ו] ה)(כחטאת) עובדה בימין כחטאת בכלי עובדה בשמאל כאשם ורבי ינאי אמר כיון שקמצו מכלי שרת מעלהו ומקטירו אפילו בהמיינו ואפילו במקידה של חרש °רב נחמן בר יצחק אמר הכל מודים בקומץ שטעון קידוש מיתיבי ו) ז הקטר חלבים ואברים ועצים שהעלן בין ביד בין בכלי בין בימין ובין בשמאל כשרין ח הקומץ והקטורת והלבונה שהעלן בין ביד בין בכלי בין בימין בין בשמאל כשרין תיובתא ז] דרבי יהודה בריה דרבי חייא אמר לך רבי יהודה בריה דרבי חייא לצדדין קתני ביד בימין בכלי בין בימין בין בשמאל: תא שמע קמצו ח] שלא מכלי שרת וקידשו שלא בכלי שרת והעלו והקטירו שלא בכלי שרת פסול רבי אלעזר ורבי שמעון מכשירין במתן כלי אימא ממתן כלי ואילך תא שמע וחכמים אומרים קומץ טעון כלי שרת כיצד קומצו מכלי שרת ומקדשו בכלי שרת ומעלו ומקטירו בכלי שרת ר' שמעון אומר כיון שקמצו מכלי שרת מעלו ומקטירו ט] שלא בכלי שרת ודיו אימא ט כיון שקמצו וקדשו בכלי שרת מעלו ומקטירו ודיו תא שמע קמץ בימינו ונתן בשמאלו יחזיר לימינו בשמאלו וחישב

הא שמע דם שנטמא וזרקו כו'. קשיא לרב שילא דקתני אם זרקו במזיד לא הורצה: **מתני' כמדת רבי אליעזר.** דאמר בפרק כילד צולין (פסחים דף עז.) דם אע"פ שאין בשר ה"נ קומץ אע"פ שאין שיריים [י] ז)(בשיריה) כשרה להקטיר הקומץ: **כמדת רבי יהושע.** דאמר (שם) אם אין בשר אין דם [יא] אם אין דם אין בשר: **גמ' והוא שנטמאו כל שיריה.** ח)הוא [יב] דאמר רבי יהושע דפסול להקטיר הקומץ: **קס"ד נטמא אין.** כלומר בנטמאו שיריה הוא דאמרינן אם נשתייר ט)מקצת י) שלא נטמא כשרה אפי' לרבי יהושע [יג] אבל אבדו קצת שיריה או נשרפו אמר רבי יהושע דפסולה הואיל וכולה בעינן קיים מדקא נקיט רב לשון טומאה ולא נקט נמי לשרוף ואבוד דמתני': **מאי קסבר.** רב אי קסבר שיורא מילתא כו': **רישייהו.** דנטמאו קתני במתני' ברישא: **כדתניא.** [יד] רבי יהושע נמי מכשר היכא דאיכא שיור אפי' באבוד ושרוף: **זורק הדם** כ). דקרינא ביה הבשר והדם ל): **כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אין זורק.** שאין אכילה והקטרה מצטרפין: **מנחה מאי עבידתיה.** מאי זריקה איתא במנחה: **כגופא דזיבחא דמיא.** [טו] דתיהוי במקום בשר כאילו נשתייר בשר קמ"ל דלא: **מנהני מילי.** דאם לא נשתייר בשר אלא חלב זורק את הדם: **דכתיב והקטיר החלב וגו'.** רישיה דקרא הכי [טז] וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' לפני אהל מועד והקטיר החלב וגו' אלמא דמשום חלב זריק ליה לדם: **יותרת ושתי הכליות מנלן.** דאם לא נשתיירו אלא הן זורק את הדם דחזינן לעיל דהכי הוא דקתני ובמנחה אפילו מ)כולה [יז] (כליל) [קיים] כו': **לריח ניחוח.** והקטיר החלב לריח ניחוח: **כתב רחמנא חלב.** דמשמע דריח ניחוח לא מרבי אלא דומיא דחלב דמגופיה דזבח הוא: **מתני' שלא בכלי שרת.** שלא קדש קומץ בכלי שרת דבתחילת מנחה ודאי לא פליגי דבעיא כלי כדאמרינן בפרק שתי הלחם (לקמן נו.) שאלו את רבי זו מנין כו': **גמ' בא לעובדה ביד.** הקטרת קומץ שהיא במקום זריקה ביד שלא קדשו בכלי: **עובדה בימין כחטאת.** [יח] שהוא עובד נמי זריקתה באצבע [יט] ובימין דכתיב ביה נ)ולקח הכהן מדמה באצבעו ואמרי' (זבחים כד:) כ"מ שנאמר אצבע וכהונה אינה אלא ימין אלמא מדאקשה לחטאת ש"מ דלא בעיא כלי ובלבד שיעבדנו בימין: **בשמאל כאשם.** שזריקתו בכלי ולא ביד דאין לך טעון מתנת אצבע אלא חטאת בלבד דהכי אמרינן בזבחים (דף כד:) [כ] דלר' שמעון זריקה כשרה ס) דתניא זרק בשמאל פסול ור' שמעון מכשיר משום דבשאר זריקת הקרבנות לא כתיב אצבע אלא כהונה ולר' שמעון כהונה בעיא אצבע [כא]: **בהמיינו.** אבנט: **מקידה.** כלי חרס: **הכל מודים בקומץ שטעון קידוש.** וכי מכשר ר' שמעון בהקטר שאם נטלו מתוך כלי שרת לאחר שקדשו בו והעלהו בידו והקטירו כשר: **ועצים.** עצי מערכה: **תיובתא** [כב] **דרבי יהודה.** דאמר ביד עובדה בימין דהא הכא קתני אפי' ביד שמאל בלא כלי והא ודאי ר' שמעון היא דהא מכשר שלא בכלי (א) שרת: **קמצו** [כג] **שלא מכלי שרת.** שנתקדשה בו המנחה: **מכשירין במתן כלי.** אפי' שלא בכלי שרת תיובתא דרב נחמן דאמר הכל מודים כו': **ממתן כלי ואילך.** הולכה והקטרה לא [כד] בעינן כלי שרת: **תא שמע.** לרב נחמן: **ונתן בשמאלו.** בלא כלי יחזיר ע)לימינו [כה] [כדאמרינן לעיל בא לעובדה] ביד עובדה בימין: **בשמאלו**

וחישב

אשכחן חלב כו'. ובשר נפקא לן מקרא בפרק כילד צולין (פסחים דף פ.). מ"ר:

ורבי ינאי אמר כיון שקמצו מכלי שרת כו'. קמילה בימין נפקא לן בפ' קמא בסופו (לעיל דף י:) אליבא דרבי שמעון מרבי יהודה בריה דרבי חייא ורבי ינאי דלית ליה נפקא ליה שפיר בג"ש דיד יד כדמוכח לעיל בסוף פ"ק (ג"ז שם). מ"ר:

הקטר חלבים ואברים בין בימין בין בשמאל כשירה. מצי למימר דאתיא כר"ש כמו דסיפא דקומץ אבל לרבנן בעי ימין אי נמי אפילו לרבנן איכא לאכשורי הקטר חלבים בשמאל כמו הולכת איברים לכבש דלעיל בסוף פ"ק (ג"ז שם.). מ"ר:

הקומץ והקטורת ולבונה כו'. הא דלא ערבינהו דלמא תלת תלת שמעינהו. פ) מ"ר:

אין

מסורת הש"ס

א) לעיל ט. פסחים עז:, **ב)** זבחים כה: קט. מעילה טו: פסחים עט. לעיל ט. תוספתא זבחים פ"ד ה"ב [תוספתא פסחים פ"ו ה"ג בכורות לט:], **ג)** זבחים יא., **ד)** זבחים יא. כה. לעיל י:, **ה)** ל"ק מ"ז, **ו)** תוספתא זבחים ספ"א, **ז)** ל"ק מ"ז, **ח)** הא דאמר כמדת ר"י דפסול כו'. ל"ק, **ט)** הקומץ שלא כו' לר"י הואיל וכולה בעין קיימא אבל אבדו כו' דפסולה מדקא נקט כל"ל. ל"ק, **י)** נ"א קומץ, **כ)** את הדם. ל"ק, **ל)** [דברים יב], **מ)** כולה כו' הס"ד. ל"ק, **נ)** [ויקרא ד], **ס)** כשרה בשמאל. ל"ק, **ע)** לימינו דביד כו'. ל"ק, **פ)** [כה"ג משני הש"ס בקדושין ו.],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תיובתא וכו' בכלי שרת הס"ד ואח"כ מ"ה במתן כלי כו' אלמא היכא דקמצו מכלי שנתקדשה בו המנחה מכשירין כלי אפילו:

◆

גליון הש"ס

גמ' רנב"י אמר הכל מודים בקומץ שטעון קידוש. עיין לעיל דף ב ע"ב תוספות ד"ה שחיטה:

◆

מוסף רש"י

נטמאו שיריה. של מנחה לאחר שנקמצה ועדיין לא נקטר קומצה (פסחים עז:). **כמדת ר' אליעזר.** דאמר בפרק כילד צולין (פסחים עז.) ועשית עולותיך הבשר והדם, דם אע"פ שאין בשר (לעיל ט.). **כשרה.** להקטיר הקומץ, דקומץ בלא שיריים דומיא דדם בלא בשר (שם) כשירה להקטיר קומצה ונפטרו הבעלים (פסחים עז:). **וכמדת ר' יהושע.** דאמר אם אין בשר אין דם אם אין דם אין בשר, פסול להקטיר הקומץ (לעיל ט.). **כל הזבחים.** בר מעולה (זבחים קט.). **שנשתייר מהן.** בשעת זריקה (זבחים כה:). **כזית בשר.** דאיכא כדי אכילת אדם. **או כזית חלב.** דאיכא כדי אכילת מזבח זורק את הדם. ואם לא נשתייר כלום לא זריק כדכתיב (דברים יב) ועשית עולותיך הבשר והדם, אם אין בשר אין דם (בכורות לט: ובעי"ז זבחים כה:) אבל אם נטמא כל הבשר והחלב או שאבד לא יזרוק רבי יהושע לטעמיה דדריש ועשית עולותיך הבשר והדם אם אין בשר אין דם (זבחים שם). ובזבחים כתיב ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל הזקיקן הכתוב זה לזה. (שם קט.). **כחצי זית בשר כחצי זית חלב אינו זורק את הדם.** דאכילת אדם ואכילת מזבח לא מצטרפין (פסחים עט.) זריקת דם אינה אלא להתיר אימורים למזבח ובשר לאדם וכיון דאבדו שניהם זריקה למה (לעיל ט.). **ובעולה.** דבין בשר בין חלב כולהו למזבח סלקי מצטרפים (שם) בעולה דלית בה אכילת אדם. (מעילה טו:). **ובמנחה וכו' לא יזרוק.** את הדם עליה מנחה מאי עבידתה. בזריקת דם (פסחים עט.). **מנחת נסכים.** הבאים עם הזבח אם אבד חלב ובשר של זבח ומנחה קיימת לא יזרוק הדם (לעיל ט:) כלומר האי דקאמר ובמנחה אפילו כולהו קיימא וכו' באותה מנחה הבאה בנסכים קאמר, כדכתיב ומנחתם סולת וגו' (מעילה טו:). **כגופיה דזיבחא דמיא.** ותיהוי במקום זבח להכשיר את הדם (פסחים עט.) ואע"ג דלא נשתייר מן הבשר כלום יזרוק עליה את הדם קמ"ל דלא (מעילה טו:). **יותרת ושתי כליות יזרוק** מנלן. מדאיצטריך ליה למיתני מנחה לא הויא שיור מכלל דסבירא ליה דהני דגופיה דזבח נינהו הוי שיור (פסחים עט.). **שלא בכלי שרת.** שלא קדש הקומץ בכלי שרת פסולה שהמנחות הוקשו לזבחים ליטעון ארבע עבודות קמילה כנגד שחיטה מתן קומץ בכלי שרת כנגד קבלת הדם הולכה כנגד הולכה הקטרה כנגד זריקה ור"ש מכשיר. אם הוליכו בידו בקומצו עד המזבח והקטירו (זבחים יא.). **מאי טעמא דר' שמעון.** דמכשר הקטרת קומץ שלא בכלי אם העלו למזבח בידו, אמר קרא במנחה קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם, להכי איתקש מנחה לחטאת ולאשם ויש בהלכותיהן (זבחים כה.). **כחטאת וכאשם.** להכי איתקש מנחה לחטאת ולאשם שאינן שוים בהלכותיהן (זבחים יא.). **בא לעובדה ביד.** שלא קידש קומץ בכלי ובעיא ימין דכתיב בה אצבע וכהונה לחטאת ואשם לומר לך בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת שזריקת דמה ביד ימין במתן אצבע ולא בכלי ובעיא ימין דכתיב בה אצבע וכהונה (זבחים כה.). **כחטאת וכאשם.** להכי איתקש מנחה לחטאת ולאשם שאינן שוים בהלכותיהן. בא לעובדה ביד. שלא קידש קומץ בכלי אלא קמץ והוליך והקטיר בידו עובדה בימין כחטאת, דחטאת לבד בימין היא דכתיב בה אצבע וכהונה ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו (ויקרא ד) לעובדה בכלי. שקידש קומץ בכלי עובדה לקידוש קומץ בשמאל כאשם מצורע דכתיב ביה שמאל (לעיל י:), **בא לעובדה** ביד. בהולכת הקטרה ביד שלא בכלי עובדה בימין. שהקומץ בה כזריקת דם חטאת שהיא ביד באצבע ובימין וכו' בא לעובדה בכלי. רשאי לעובדה בשמאל להוליך הכלי שקדשה בתוכו, בשמאלו למזבח וליתן בשמאלו מן הכלי על האשים, כזריקת דם אשם שהוא מן הכלי למזבח שאינה בנתינת אצבע, דלא כתיב אצבע אלא בחטאת וכשרה בשמאל לר"ש בכל הזבחים חוץ מחטאת דאמרינן לקמן בפרק שני (זבחים כד:) זרק בשמאל פסול ור"ש מכשיר חוץ מחטאת משום דר"ש תרתי בעי אצבע וכהונה דגמרינן ממצורע דכתיב ביה אצבע וכהונה וימין, וטבל הכהן באצבעו הימנית וזריקת כל הזבחים לא כתיב בו אצבע אלא כהונה חוץ מחטאת (זבחים יא.).

עין משפט נר מצוה

נו א ב ג מיי' פי"א מהלכות פסוה"מ הל' כ:

נז ד ה מיי' פ"א מהל' פסוה"מ הלכה ל:

נח ו מיי' פי"א מהלכות פסוה"מ הלכה ו:

נט ז ח מיי' שם פ"ב הל' כד:

ס ט מיי' שם:

◆

תורה אור השלם

1. וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ: ויקרא יז ו
2. לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: ויקרא ו י

◆

שיטה מקובצת

א] שנטמא וזרקו זרקו בין: **ב]** קא סלקא דעתיה: **ג]** היא נטמא מ"ט דמרצה ציץ על אכילות: **ד]** נסכים סד"א: **ה]** אמר יהודה ותיבת רבי נמחק: **ו]** ביד עובדה: **ז]** תיובתא דיהודה בריה דר"ח א"ל אמר לך יהודה: **ח]** קמצו מכלי ותיבת שלא נמחק: **ט]** ומקטירו [ודיו] תיבות שלא בכלי שרת נמחק: **י]** תיבת בשיריה נמחק: **יא]** אין דם ס"א ה"נ אם אין שירים אין קומץ: **יב]** דאומר: **יג]** לרבי יהושע הואיל וכולה בעינא קיימא אבל אבדו קצת כו' דפסולה מדקא נקיט רב כו': **יד]** כדתניא דרבי יהושע: **טו]** דמיא דהא הוי במקום בשר וכאילו נשתייר: **טז]** הכי הוא וזרק: **יז]** כולה קיימת: **יח]** בימין כחטאת ס"א דכתיב ולקח הכהן וגו' ואמרי' כל מקום כו': **יט]** באצבעו ממש ובימין דכתיב בה ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו: **כ]** בזבחים ולרבי שמעון זריקתה כשרה בשמאל דתניא בפרק א] זוטא זרק: **כא]** בעיא אצבע ובאשם מצורע כתיב ביה על כף הכהן השמאלית ובדין שמן דם האשם ועוד שלא מצינו בשום אשם אצבע וכהונה לא בשחיטה ולא בזריקה הס"ד ומה"ד בהמיינו: **כב]** תיובתא דיהודה דאמר לך בא לעובדה ביד: **כג]** קמצו מכלי שרת שנתקדשה ותיבת שלא נמחק: **כד]** לא בעינא: **כה]** יחזיר לימינו כדיהודה בריה דרבי חייא בא לעובדה ביד:

א) בהקומץ זוטא ליתא לגירסא זו כלל רק הוא בזבחים דף כד ולעיל בפ"ק דף י' ע"ב:

◆

רבינו גרשום

ת"ש כו' וקתני וזרקו בשוגג הורצה ובמזיד לא הורצה אלמא בזריקתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה אבל כשנטמא שנטמא משמע בין בשוגג בין במזיד ותיובתא דרב שילא דאמר דכי זרקו בין בשוגג בין במזיד הורצה הכי קאמר דם שנטמא וזרקו כי זרקו בין בשוגג בין במזיד אם נטמא בשוגג הורצה אבל אם נטמא במזיד לא הורצה והיינו כרב שילא דאמר טומאה בשוגג הורצה כו':